

C/2024/1046

9.2.2024

**Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Wielopoziomowe zarządzanie na rzecz Zielonego Ładu.
W kierunku zmiany rozporządzenia w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami
w dziedzinie klimatu**

(C/2024/1046)

Sprawozdawca: Joško KLISOVIĆ (HR/PES), przewodniczący zgromadzenia, miasto Zagrzeb

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW (KR),

Dostosowanie Europejskiego Zielonego Ładu jako ram politycznych do przyszłych wyzwań

1. Podkreśla, że ambitne cele Europejskiego Zielonego Ładu wymagają bezprecedensowych zmian w nadchodzącym dziesięcioleciu o krytycznym znaczeniu. Zmiany te będą mieć miejsce przede wszystkim na szczeblu lokalnym i regionalnym. Oznacza to położenie silnego nacisku na instrumenty i środki służące sprawnej realizacji i wspieranie słabiej rozwiniętych regionów i terytoriów w celu uniknięcia rosnących dysproporcji terytorialnych oraz przejście na europejskie ramy zrównoważonego dobrobytu.
2. Zaznacza, że Europejski Zielony Ład musi być dostosowany do potrzeb lokalnych, ponieważ jego wdrażanie będzie się odbywać głównie na szczeblu lokalnym i regionalnym. W związku z tym władze lokalne i regionalne muszą być zaangażowane na bardzo wczesnym etapie, aby wnieść wkład w kształtowanie polityki UE dzięki swojej znajomości kontekstu społeczno-gospodarczego, w którym wdrażane są unijne strategie polityczne. KR zobowiązuje się do odgrywania aktywnej i wiodącej roli w tym procesie dostosowania do warunków i potrzeb lokalnych.
3. Podkreśla, że choć od czasu uruchomienia Europejskiego Zielonego Ładu w 2019 r. inicjatywa ta stoi w obliczu ciągłych wyzwań związanych z różnorodnymi kryzysami, to mimo wszystko odgrywa ona kluczową rolę w zwiększaniu zdolności regionów i miast UE do radzenia sobie z kryzysami i do zachowania odporności. W celu dalszego wzmocnienia tej odporności mechanizmy wdrażania Europejskiego Zielonego Ładu muszą być ambitne i odporne na kryzysy oraz zapewniać długoterminową wizję dla obszarów lokalnych UE.
4. W związku z tym wzywa Komisję Europejską do dalszego rozwijania Europejskiego Zielonego Ładu podczas kolejnego mandatu w celu zapewnienia stabilnych ram wykraczających poza jedną kadencję poprzez opublikowanie nowego komunikatu w sprawie Zielonego Ładu 2.0 oraz rozważenie – jak przewidziano w klauzuli przeglądu śródkresowego programu działań w zakresie środowiska do 2030 r. – przedstawienia wniosku ustawodawczego w sprawie dodania załącznika do unijnego programu działań w zakresie środowiska (EAP). Pomoże to UE w osiągnięciu celów transformacji ekologicznej i cyfrowej, w tym celów w zakresie neutralności klimatycznej i zrównoważonego dobrobytu do 2050 r., poprzez łagodzenie zmiany klimatu i dostosowanie się do niej. Ułatwi także zapewnienie odporności regionów i miast UE oraz spójności środków krajowych i unijnych z celami klimatycznymi (art. 6 i 7 prawa o klimacie⁽¹⁾), przy jednoczesnym reagowaniu na inne systemowo współzależne kryzysy środowiskowe, takie jak utrata różnorodności biologicznej i zanieczyszczenie.
5. Wzywa Radę Unii Europejskiej, Parlament Europejski i Komisję Europejską do dalszego angażowania się w dogłębny przegląd i zmianę rozporządzenia w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu⁽²⁾, jako punkt wyjścia przyjmując wymogi art. 45 tego rozporządzenia, oraz do usprawnień we wdrażaniu Europejskiego prawa o klimacie. Zapewni to stabilne i spójne ramy legislacyjne uwzględniające rozwiązania na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, niezbędne dla osiągnięcia wspomnianych wyżej celów. Podkreśla, że KR oraz władze lokalne i regionalne muszą być w pełni zaangażowane w ten przegląd.

⁽¹⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1119 z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie ustanowienia ram na potrzeby osiągnięcia neutralności klimatycznej i zmiany rozporządzeń (WE) nr 401/2009 i (UE) 2018/1999 (Europejskie prawo o klimacie) (Dz.U. L 243 z 9.7.2021, s. 1).

⁽²⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 663/2009 i (WE) nr 715/2009, dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady 94/22/WE, 98/70/WE, 2009/31/WE, 2009/73/WE, 2010/31/UE, 2012/27/UE i 2013/30/UE, dyrektyw Rady 2009/119/WE i (EU) 2015/652 oraz uchylecia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 525/2013 (Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 1).

6. Uważa, że Europejski Zielony Ład powinien stać się nadrzędną strategią, lepiej dostosowaną do ram celów zrównoważonego rozwoju, tak aby możliwe było uwzględnienie najbardziej istotnych wymiarów zrównoważonego rozwoju, z wykorzystaniem dodatkowych korzyści płynących z osiągnięcia celów środowiskowych i społecznych i przy jednoczesnym utrzymaniu celu neutralności klimatycznej jako kompasu. Wysiłki te byłyby zgodne z dyskusjami prowadzonymi na szczeblu globalnym, np. w ramach grupy ekspertów ONZ ds. synergii między celami zrównoważonego rozwoju a klimatem ⁽³⁾.

7. Podkreśla, że dla przygotowania społeczności lokalnych do transformacji ekologicznej ważne są programy kształcenia, przekwalifikowania i podnoszenia kwalifikacji. Wzywa państwa członkowskie, aby inwestowały w inicjatywy edukacyjne, które promują świadomość ekologiczną i pozwalają wyposażać obywateli w umiejętności istotne z punktu widzenia powstającej zielonej gospodarki. Komitet apeluje o ukierunkowane wsparcie i o inicjatywy na rzecz budowania zdolności skierowane do władz lokalnych i regionalnych, aby zapewnić ich aktywny udział w realizacji celów Zielonego Ładu i ich wkład w ten proces.

8. Podkreśla, że przegląd ram Europejskiego Zielonego Ładu musi uwzględniać wszystkie aspekty dotyczące słabszych grup społecznych, aby można było lepiej reagować na potrzeby społeczne i terytorialne. Będzie to wymagało bardziej systematycznego dostosowania do przydziału zasobów UE, poczynawszy od wieloletnich ram finansowych (WRF). W tym kontekście z zadowoleniem przyjmuje prace Komisji Europejskiej nad zrównoważonym i sprzyjającym włączeniu społecznemu dobrostanem ⁽⁴⁾ jako pierwszy ważny krok w kierunku zmiany sposobu sprawowania rządów w Europie i wyjście poza wykorzystanie PKB jako jedynego odpowiedniego wskaźnika.

9. Wzywa do bardziej strukturalnego powiązania polityki zdrowotnej i polityki dotyczącej płci z ramami Europejskiego Zielonego Ładu przy wykorzystaniu podejścia UE do uwzględniania aspektu płci i zasady „jedno zdrowie” ⁽⁵⁾.

10. Podkreśla, że we wdrażanie priorytetów Zielonego Ładu należałoby zaangażować wszystkie odpowiednie zainteresowane strony, i zwraca uwagę na pozytywne doświadczenia platformy zainteresowanych stron na rzecz eliminacji zanieczyszczeń, której współprzewodniczą Komisja Europejska i KR. Zobowiązuje się do dalszego wspierania tej platformy i proponuje, aby włączyć ją do Zielonego Ładu 2.0, aby kontynuowała swoje prace w perspektywie długoterminowej, przyczyniając się do osiągnięcia zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń z myślą o nietoksycznym środowisku, do którego dąży Europejski Zielony Ład.

11. Podkreśla, że potrzebny jest kompleksowy system monitorowania i prognoz Europejskiego Zielonego Ładu ⁽⁶⁾, aby zapewnić odpowiednie ukierunkowanie zarządzania tą inicjatywą i jej wdrażania, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki terytorialnej – w szczególności biorąc pod uwagę wrażliwość każdego obszaru wobec zjawisk naturalnych, takich jak zagrożenie sejsmiczne i hydrogeologiczne – i podatności niektórych obszarów, w tym obszarów oddalonych i wiejskich, na zagrożenia. Celem powinno tu być promowanie zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu dobrostanu wszystkich Europejki i Europejczyków. UE powinna pracować nad zharmonizowanym zestawem wskaźników opartym na istniejących wskaźnikach ⁽⁷⁾, który umożliwi odpowiedni stopień szczegółowości na szczeblu niższym niż krajowy w odniesieniu do kluczowych aspektów, jak ma to już miejsce np. w wypadku tablicy wyników na rzecz eliminacji zanieczyszczeń w miastach i regionach ⁽⁸⁾. Z zadowoleniem przyjmuje nową inicjatywę europejskiego obserwatorium neutralności klimatycznej (ECNO) ⁽⁹⁾ jako kluczowy krok naprzód w tym kierunku. Ten zestaw wskaźników może również stanowić podstawę stałego monitorowania i aktualizacji ustalonych na poziomie krajowym wkładów w ramach porozumienia paryskiego.

12. Uznaje centralną rolę, jaką w uwrażliwianiu na kwestię zmiany klimatu i promowaniu zrównoważonych praktyk na szczeblu lokalnym odgrywają w każdym państwie członkowskim ambasadorzy Paktu na rzecz Klimatu. Zachęca państwa członkowskie, aby rozszerzały i wspierały inicjatywy tych ambasadorów, by szerzyć zaangażowanie oddolne i sprzyjać rozpowszechnianiu wiedzy oraz móc lepiej powiązać te działania z innymi unijnymi inicjatywami na rzecz Zielonego Ładu, takimi jak np. Europejskie Porozumienie Burmistrzów.

13. Podkreśla, że potrzebny jest wiarygodny i spójny zestaw otwartych danych w celu oceny wpływu planowanych strategii politycznych, oceny obecnych ram, planowania infrastruktury, oceny planów krajowych, regionalnych i lokalnych oraz określenia priorytetów. W celu pokonania tej bariery wzywa do utworzenia Europejskiej Agencji Energetycznej, która zapewniałaby bezstronne dane, monitorowanie i infrastrukturę wiedzy na potrzeby podejmowania decyzji w zakresie polityki energetycznej.

⁽³⁾ „Wykorzystywanie synergii między celami zrównoważonego rozwoju a klimatem” | Departament Spraw Gospodarczych i Społecznych (<https://sdgs.un.org/climate-sdgs-synergies>).

⁽⁴⁾ Komunikat Komisji – Sprawozdanie dotyczące prognozy strategicznej z 2023 r. (COM(2023) 376 final)

⁽⁵⁾ https://www.who.int/health-topics/one-health#tab=tab_1.

⁽⁶⁾ Opinia KR-u „Czysta planeta dla wszystkich. Europejska długoterminowa wizja strategiczna dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki” (Dz.U. C 404 z 29.11.2019, s. 58) (ENVE-VI/037).

⁽⁷⁾ Sprawozdanie Measuring Progress towards Climate Neutrality | Ecologic Institute (<https://www.ecologic.eu/18153>).

⁽⁸⁾ https://environment.ec.europa.eu/events/zero-pollution-urban-and-regional-scoreboard-workshop-2023-04-25_pl.

⁽⁹⁾ <https://climateobservatory.eu/>.

W kierunku przeglądu rozporządzenia w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu

14. Uważa, że rozporządzenie w sprawie zarządzania unią energetyczną przekształciło się w kluczowy instrument wdrażania polityki klimatyczno-energetycznej i może stać się jednym z filarów wdrażania Europejskiego Zielonego Ładu. W związku z tym wzywa państwa członkowskie do lepszego zapewnienia spójności i komplementarności w ramach ich krajowych strategii zrównoważonego rozwoju.

15. Uważa, że krajowe strategie długoterminowe przewidziane w rozporządzeniu w sprawie zarządzania unią energetyczną można by wzmocnić i poszerzyć, tak aby obejmowały więcej aspektów Europejskiego Zielonego Ładu i sprawiedliwą transformację. Zrównoważony dobrobyt powinien stać się strategią długoterminową Europejskiego Zielonego Ładu. Należy także rozwijać inicjatywę Komisji „Intelligent Cities Challenge” [„Wyzwanie dla inteligentnych miast”] dla lokalnych zielonych ładów⁽¹⁰⁾, a krajowe plany w dziedzinie energii i klimatu oraz krajowe strategie przystosowania się do zmiany klimatu powinny nadal koncentrować się na obecnym zakresie działań. Strategia długoterminowa dla Zielonego Ładu powinna być wystarczająco elastyczna, aby zapewnić państwom członkowskim możliwość korzystania z istniejących planów krajowych, które są porównywalne pod względem zakresu i ambicji.

16. Z zadowoleniem przyjmuje prace OECD w zakresie „spójności polityki na rzecz zrównoważonego rozwoju”. Wzywa Komisję Europejską do dalszego wdrażania tych ram, włączenia ich w przegląd rozporządzenia w sprawie zarządzania unią energetyczną oraz korzystania z ocen spójności, o których mowa w art. 6 i 7 prawa o klimacie, a także z najlepszych praktyk stosowanych w szeregu państw członkowskich⁽¹¹⁾.

17. Uważa, że niska jakość wielopoziomowych dialogów i konsultacji w dziedzinie klimatu i energii w niektórych państwach członkowskich⁽¹²⁾ stanowi poważne zagrożenie dla pomyślnego wdrożenia rozporządzenia w sprawie zarządzania unią energetyczną⁽¹³⁾; wdrożenie to może się powieść jedynie przy rzeczywistym zaangażowaniu miast i regionów⁽¹⁴⁾. Wzywa zatem do wzmocnienia art. 11 rozporządzenia w sprawie zarządzania unią energetyczną i sugeruje, aby zmieniony art. 11 nakładał na państwa członkowskie obowiązek ustanowienia – na bazie ich własnych uwarunkowań administracyjnych – stałego wielopoziomowego dialogu w dziedzinie klimatu i energii, w ramach którego omawiano by krajowe plany w dziedzinie energii i klimatu i który mógłby w razie potrzeby rozszerzyć zakres dyskusji na wszystkie aspekty Europejskiego Zielonego Ładu. Za odpowiednik tego rodzaju dialogu można by uznać już istniejące struktury krajowe o podobnym zakresie.

18. Uważa w szczególności, że miasta, zwłaszcza te gęściej zaludnione, są najbardziej wrażliwe, a także najbardziej dotknięte negatywnymi skutkami wzrostu temperatury na świecie. Zauważa, że struktura miast i metropolii i panujące w nich warunki bytowe są dalekie od jednorodności na szczeblu krajowym. Uważa w związku z tym, że należy regularnie konsultować się z władzami lokalnymi i regionalnymi na etapie programowania działań i środków w ramach krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu.

19. Zaznacza, że potrzeba specjalnego finansowania i zasobów, aby wspierać zmianę i podnoszenie kwalifikacji siły roboczej w regionach silnie dotkniętych skutkami transformacji ekologicznej. Apeluje do państw członkowskich, aby współpracowały z władzami lokalnymi i regionalnymi oraz zainteresowanymi stronami z branży w celu stworzenia ośrodków i programów szkolenia, które pozwolą zaradzić problemowi niedoboru konkretnych kwalifikacji w takich regionach.

20. Uważa, że brak wielopoziomowego dialogu lub jego niska jakość powinny stanowić solidną podstawę do tego, by Komisja Europejska wydała zalecenia w sprawie planu w dziedzinie energii i klimatu danego kraju, gdyż w ostatecznym rozrachunku mogłoby dojść do naruszenia wiarygodności całego planu. Odpowiednie służby Komisji Europejskiej powinny dysponować wystarczającymi zasobami, aby przeprowadzić wymagane kontrole, jak ma to już miejsce w przypadku podobnych obowiązków konsultacyjnych zawartych w prawodawstwie dotyczącym ochrony środowiska.

⁽¹⁰⁾ www.intelligentcitieschallenge.eu/news/local-green-deals-blueprint-action.

⁽¹¹⁾ <https://www.oecd.org/gov/pcsd/pcsd-country-profiles.htm>.

⁽¹²⁾ Badanie KR-u „Władze lokalne i regionalne w zarządzaniu unią energetyczną”, 2023.

⁽¹³⁾ Zob. Faber, Ricarda, D. Kocher i M. Duwe (2023) *Progress on the implementation of national Multilevel Climate and Energy Dialogues: Assessing Member States' own reporting. A preliminary assessment of the implementation of Article 11 of the EU's Governance Regulation*. 4i-TRACTION Procedural Governance Series. Ecologic Institute, Berlin.

⁽¹⁴⁾ <https://unhabitat.org/urban-climate-action-the-urban-content-of-the-ndcs-global-review-2022>

21. Proponuje, by nowe stałe dialogi w dziedzinie klimatu i energii zachęcały do stosowania procedur współplanowania z odpowiednimi władzami szczebla niższego niż krajowy, które mają bezpośrednie kompetencje w kwestiach związanych z klimatem, energią i środowiskiem. Dialogi te można by uruchamiać na wniosek organu krajowego lub grupy władz lokalnych i regionalnych w danym państwie członkowskim.

22. Uważa, że zmieniony art. 11 rozporządzenia w sprawie zarządzania unią energetyczną powinien zapewniać jakość wielopoziomowych dialogów na przestrzeni czasu, poczynając od negocjacji w sprawie polityki klimatyczno-energetycznej, poprzez etap etapie wdrażania, aby ułatwić wymianę informacji na temat przeszkód i dźwigni. Komisja Europejska powinna zapewnić państwom członkowskim wytyczne dotyczące sposobu tworzenia stałego wielopoziomowego dialogu w dziedzinie klimatu i energii w oparciu o inspirujące dobre praktyki, takie jak te określone w projekcie LIFE NECPlatform⁽¹⁵⁾.

23. Uważa, że zgodnie z konwencją z Aarhus należy wzmocnić i lepiej monitorować przepis dotyczący konsultacji publicznych zawarty w rozporządzeniu w sprawie zarządzania unią energetyczną (art. 10), aby zapewnić większy udział obywateli w opracowywaniu i wdrażaniu polityki klimatycznej, energetycznej i środowiskowej, co ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia strukturalnych zmian w zachowaniu.

24. Podkreśla, że Europejski Zielony Ład zawiera szereg nowych obowiązków i celów w zakresie planowania dla władz lokalnych i regionalnych. W zmienionym rozporządzeniu w sprawie zarządzania unią energetyczną należy zatem zobowiązać państwa członkowskie do włączenia do krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu nowego rozdziału dotyczącego „wsparcia i zasobów zapewnianych władzom lokalnym i regionalnym na potrzeby wdrażania”, w którym powinny one sprecyzować wsparcie techniczne i finansowe przekazywane na potrzeby wdrażania na wszystkich szczeblach sprawowania rządów, a przede wszystkim przedstawić szczegółowe informacje na temat strukturalnego i systemowego podejścia do finansowania, usprawnienia różnych funduszy UE dostępnych dla władz lokalnych i regionalnych oraz dostosowania programowania funduszy UE przez państwa członkowskie w celu wsparcia wdrażania przez samorządy (np. RePowerEU, Społeczny Fundusz Klimatyczny, Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF), Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) itp.). Rozdział ten należałoby szczegółowo omawiać w ramach stałego wielopoziomowego dialogu w dziedzinie klimatu i energii.

25. Apeluje o właściwe wykorzystanie istniejących wielopoziomowych narzędzi, takich jak platforma wymiany wiedzy (KEP 2.0) i inicjatywy „Spotkanie świata nauki z regionami”, aby ułatwić wymianę najlepszych praktyk, wyników badań naukowych i innowacyjnych rozwiązań dotyczących transformacji ekologicznej i cyfrowej. Zachęca państwa członkowskie, władze lokalne i regionalne oraz instytucje edukacyjne do aktywnego udziału w tych inicjatywach zgodnie z modelem poczwórnej helisy, aby zwiększyć bazę wiedzy i propagować uczenie się oparte na współpracy.

26. Sugeruje, aby rozporządzenie w sprawie zarządzania unią energetyczną wspierało tworzenie punktów kompleksowej obsługi ds. Zielonego Ładu na szczeblu niższym niż krajowy, aby usprawnić wdrażanie zintegrowanych zrównoważonych strategii politycznych na szczeblu lokalnym i regionalnym, z zastosowaniem podejścia przekrojowego, poprzez oferowanie łatwo dostępnych informacji i wytycznych na temat wdrażania nowych krajowych ram prawnych, a także na temat tego, gdzie można znaleźć pomoc techniczną i finansową. Te punkty kompleksowej obsługi powinny opierać się na obecnych doświadczeniach struktur lokalnych, pomagając miastom i regionom w realizacji działań na rzecz łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej. Należy też rozszerzyć wsparcie dla innych sektorów objętych Europejskim Zielonym Ładem.

27. Zaznacza, że lokalne i regionalne agencje ds. energii i klimatu mają kluczowe znaczenie dla wspierania administracji lokalnej i regionalnej we wdrażaniu Europejskiego Zielonego Ładu poprzez wzmocnienie lokalnych zdolności i umiejętności oraz umożliwienie lepszego dostępu do funduszy i ich dystrybucji. Należy dalej wspierać te podmioty za pomocą specjalnego unijnego finansowania i instrumentów finansowych, a także poprzez większe wsparcie z programów pomocy technicznej, takich jak EUCF, Fundusz Rozwoju Projektów, europejskie wsparcie energetyki na poziomie lokalnym (ELENA) i program ManagEnergy. Podkreśla, że władze lokalne i regionalne powinny być wspierane za pośrednictwem wyżej wymienionych programów unijnych oraz specjalnych funduszy i instrumentów finansowych UE, aby zaradzić brakom w dziedzinie umiejętności i zasobów na szczeblu lokalnym i regionalnym.

⁽¹⁵⁾ Ten projekt UE ma na celu ułatwienie wielopoziomowego dialogu w sześciu państwach członkowskich (Bułgaria, Chorwacja, Włochy, Francja, Portugalia, Rumunia) poprzez utworzenie wielopoziomowych platform dialogu. Strona internetowa z informacjami: <https://energy-cities.eu/project/life-necplatform/>.

28. Sugeruje, że przekształcone rozporządzenie w sprawie zarządzania unią energetyczną powinno nakładać na państwa członkowskie wymóg uwzględniania zobowiązań, danych i środków dotyczących władz lokalnych i regionalnych, które to elementy zawarto w planach działania na rzecz zrównoważonej energii i klimatu (SECAP) opracowanych przez sygnatariuszy Europejskiego Porozumienia Burmistrzów, w umowach w sprawie miasta neutralnego dla klimatu opracowywanych przez miasta w ramach misji UE w zakresie neutralnych dla klimatu i inteligentnych miast oraz w lokalnych Zielonych Ładach. Chodzi tu o zagwarantowanie możliwie najwyższego poziomu ambicji, a także dopilnowanie, by krajowe plany w dziedzinie energii i klimatu odpowiadały kontekstowi lokalnemu. Wspólne Centrum Badawcze (JRC) mogłoby odegrać kluczową rolę⁽¹⁶⁾ w tym procesie i dostarczać państwom członkowskim, a także krajowym koordynatorom Porozumienia Burmistrzów, odpowiednich informacji dotyczących każdego kraju w formacie odpowiednim do uwzględnienia w krajowych planach w dziedzinie energii i klimatu z myślą o wykorzystaniu istniejących danych.

29. Stoi na stanowisku, że powiązanie celów krajowych zapisanych w rozporządzeniu w sprawie zarządzania unią energetyczną z celami lokalnymi i regionalnymi ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia wiarygodności zobowiązań państw członkowskich. Wzywa również Komisję Europejską do formalnego podsumowania działań w dziedzinie klimatu na szczeblu niższym niż krajowy i do złożenia sprawozdania na temat tych działań na szczeblu ONZ w ramach przeglądu ustalonego na poziomie krajowym wkładu UE.

30. Dostrzega znaczenie krzewienia kultury innowacji i przedsiębiorczości na szczeblu lokalnym i regionalnym. Zachęca do tworzenia licznych regionalnych dolin innowacji, a także ośrodków i inkubatorów innowacji w regionach słabiej rozwiniętych. Te struktury nastawione na konkretny obszar należy wspierać w synergii z partnerstwami publiczno-prywatnymi i różnymi strumieniami finansowania unijnego, aby stymulować innowacje ekologiczne, włączenie społeczne i wzrost gospodarczy.

Europejski Zielony Ład jako nadrzędna strategia: w kierunku europejskich ram gospodarki dobrobytu

31. Uważa, że strukturalne włączenie kryteriów Europejskiego Zielonego Ładu do wszystkich instrumentów zarządzania gospodarczego i finansowania ma zasadnicze znaczenie dla nowych europejskich ram zrównoważonego dobrobytu, które wykraczają poza uznawanie PKB za jedyny wskaźnik dobrobytu naszych społeczeństw.

32. Jest zdania, że Europejski Zielony Ład może zostać pomyślnie wdrożony tylko wtedy, gdy zostanie odpowiednio zintegrowany z zarządzaniem gospodarczym UE, począwszy od WRF i cyklu europejskiego semestru. W związku z tym zaleca, aby Komisja Europejska, zgodnie z art. 7 ust. 2 Europejskiego prawa o klimacie, zintensyfikowała wysiłki w tym kierunku. Zwraca uwagę, że trzeba odzwierciedlić wszystkie priorytety środowiskowe określone w 8. unijnym programie działań w zakresie środowiska, aby zapewnić, że działania UE będą respektować ograniczenia planety.

33. Popiera gruntowną reformę funkcjonowania europejskiego semestru z myślą o dalszym dostosowaniu go do wszystkich sektorowych celów Europejskiego Zielonego Ładu, a tym samym do instrumentów takich jak krajowe plany w dziedzinie energii i klimatu oraz 8. program działań w zakresie środowiska. Należy oprzeć się na stosownych doświadczeniach związanych z inicjatywą ekologizacji europejskiego semestru oraz na włączeniu celów zrównoważonego rozwoju do analizy europejskiego semestru.

34. Akcentuje potrzebę stałego monitorowania i oceny społecznych skutków polityki dotyczącej transformacji ekologicznej. Wzywa do włączenia do ram monitorowania Zielonego Ładu sprawdzonych już narzędzi monitorowania, takich jak wskaźnik postępu społecznego. Celem jest ocena skuteczności środków na rzecz włączenia społecznego, aby w razie potrzeby można było zaproponować dostosowanie lokalnych strategii na rzecz transformacji ekologicznej.

35. Zachęca do dalszej integracji zasady „nie czyni poważnych szkód” i koncepcji sprawiedliwej transformacji oraz sprawiedliwości społecznej i środowiskowej jako części wskaźników oceny europejskiego semestru, przy zapewnieniu, aby metody wdrażania na szczeblu krajowym były wystarczająco spójne i odpowiednie do stosowania na szczeblu niższym niż krajowy.

36. Podkreśla, że Europejski Trybunał Obrachunkowy w swoim sprawozdaniu specjalnym na temat celów UE w dziedzinie klimatu i energii⁽¹⁷⁾ zauważa, że w krajowych planach w dziedzinie energii i klimatu brakuje precyzyjnych informacji na temat potrzeb inwestycyjnych i źródeł finansowania, aby można było ocenić, czy udostępnione zostanie wystarczające finansowanie pozwalające osiągnąć cele na 2030 r. KR zaleca więc wzmocnienie ocen potrzeb inwestycyjnych dokonywanych przez państwa członkowskie w ich krajowych planach w dziedzinie energii i klimatu poprzez przyjęcie wspólnej metodologii harmonizacji analizy potrzeb inwestycyjnych: analiza ta mogłaby zostać lepiej połączona z ramami europejskiego semestru, a także dostosowana do środków i celów krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu, zgodnie z art. 3 rozporządzenia w sprawie zarządzania unią energetyczną, oraz do powiązanych krajowych strategii długoterminowych, jak określono w art. 15 tegoż rozporządzenia.

⁽¹⁶⁾ Opinia KR-u „Wspieranie potencjału i synergii inicjatyw UE w ramach Zielonego Ładu na rzecz regionów i miast” (Dz.U. C, C/2023/249, 26.10.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/249/oj>) (CDR 229/2023).

⁽¹⁷⁾ Europejski Trybunał Obrachunkowy, sprawozdanie specjalne 18/2023: *Cele UE w dziedzinie klimatu i energii – Osiągnięto cele na 2020 r., lecz niewiele wskazuje na to, że działania na rzecz realizacji celów na 2030 r. będą wystarczające*, (<https://www.eca.europa.eu/pl/publications/sr-2023-18>).

37. Uważa, że polityka spójności jest podstawowym narzędziem zrównoważonego rozwoju społeczności lokalnych i regionalnych. W związku z tym apeluje do Komisji Europejskiej o dalsze popieranie włączania Europejskiego Zielonego Ładu do tej polityki oraz o wzmocnienie wdrażania zasady „nie czyni poważnych szkód” i koncepcji sprawiedliwej transformacji, sprawiedliwości społecznej i środowiskowej.

Spółeczny wymiar Zielonego Ładu

38. Przypomina, że ostatnie kryzysy osłabiły społeczności w UE oraz spójność społeczną, uderzając zwłaszcza w osoby znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji. Dlatego też ramy Europejskiego Zielonego Ładu muszą w coraz większym stopniu skupiać się na wymiarze społecznym, wykorzystując potencjał innowacji społecznych jako bodziec sprawiedliwej transformacji ekologicznej.

39. Z zadowoleniem przyjmuje sprawozdanie JRC w sprawie demografii i zmiany klimatu⁽¹⁸⁾ oraz ponawia swój apel o uwzględnienie regionalnej różnicy w strukturze demograficznej i relacjach między dynamiką ludności a urbanizacją przy opracowywaniu regionalnych ścieżek transformacji ekologicznej. Aspekt ten wzmacnia potrzebę ukierunkowanego na konkretny obszar podejścia do wdrażania Europejskiego Zielonego Ładu.

40. Podkreśla, że młodzi ludzie są najbardziej wrażliwym segmentem społeczeństwa i siłą wywierającą nacisk na odpowiedzialne zachowania na rzecz transformacji w stronę modelu zrównoważonego, a także opowiadającą się za nimi i domagającą się ich. Wzywa władze lokalne i regionalne do wykorzystania tego zaangażowania do ochrony środowiska i walki ze zmianą klimatu oraz do szerszego włączania młodych ludzi w proces decyzyjny.

41. Podkreśla potrzebę silniejszego rozwoju umiejętności i zdolności na szczeblu lokalnym i regionalnym, zarówno w sektorze prywatnym, jak i publicznym, poprzez promowanie szkoleń, możliwości uczenia się przez całe życie oraz ukierunkowanej polityki edukacyjnej propagującej „kulturę zrównoważonego rozwoju”. Element ten należy dalej uwzględniać przy opracowywaniu krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu, ze szczególnym naciskiem na umiejętności w lokalnych i regionalnych organach administracji publicznej, w oparciu o zalecenie Rady z dnia 16 czerwca 2022 r. w sprawie zapewnienia sprawiedliwej transformacji w kierunku neutralności klimatycznej⁽¹⁹⁾ oraz wytyczne Komisji dotyczące krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu⁽²⁰⁾. Wzywa państwa członkowskie, aby współpracowały z instytucjami oświatowymi oraz władzami lokalnymi i regionalnymi w celu opracowania odpowiednio dostosowanych programów kształcenia, które będą rozwijać u uczniów świadomość klimatyczną i poczucie odpowiedzialności za środowisko.

42. Wskazuje na wagę promowania różnorodności i inkluzywności siły roboczej w zielonych sektorach. Zachęca do podejmowania inicjatyw, które są skierowane do grup niedostatecznie reprezentowanych, w tym kobiet, mniejszości i osób z niepełnosprawnością, i umożliwiają im uczestnictwo w programach szkoleń i dostęp do możliwości zatrudnienia związanych z zieloną gospodarką. Wzywa państwa członkowskie oraz władze lokalne i regionalne, aby współpracowały z organizacjami pozarządowymi i partnerami z sektora prywatnego w celu stworzenia ścieżek równego dostępu dla wszystkich osób na rynku zielonych miejsc pracy.

43. Podkreśla fakt, że administracje władz lokalnych i regionalnych uznano za borykające się z niedoborem kompetencji, zdolności i finansowania, a problemy te pogłębiło dodatkowe obciążenie pracą wynikające z wdrażania planów odbudowy i zwiększania odporności. Dlatego też jest zdania, że należy zwiększyć wysiłki – również poprzez finansowanie lub bezpośrednie transfery na rzecz jednostek lokalnych – by poprawić wśród personelu administracji publicznej umiejętności w zakresie transformacji energetycznej i przystosowania się do zmiany klimatu. Zaleca zapewnienie wsparcia poprzez kształcenie, szkolenie i wymianę w celu budowania zdolności pracowników administracji lokalnej. Inicjatywy takie jak sieć ambasadorów Paktu w rzecz Klimatu mogą pomóc w tym zakresie poprzez wspieranie zdecentralizowanej sieci zagorzałych orędowników sprawy klimatu i zapewnić, że władze lokalne i regionalne korzystają ze zwiększonego zaangażowania oddolnego, szerszej świadomości społecznej i efektywniejszego wdrażania działań w dziedzinie klimatu na szczeblu lokalnym, co skutecznie zwiększy wpływ ich projektów na rzecz zrównoważonego rozwoju.

44. Podkreśla znaczenie partnerskiego uczenia się i wymiany najlepszych praktyk dla przyspieszenia transformacji oraz wzywa Komisję Europejską i odpowiednie agencje wykonawcze do współpracy z KR-em, aby ułatwić wymianę informacji i wiedzy związanej z projektami UE oraz móc zaprezentować obywatelom namacalne korzyści płynące z transformacji.

⁽¹⁸⁾ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC133580>

⁽¹⁹⁾ Dz.U. C 243 z 27.6.2022, s. 35.

⁽²⁰⁾ Zawiadomienie Komisji w sprawie wytycznych dla państw członkowskich dotyczących aktualizacji krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu na lata 2021–2030 (Dz.U. C 495 z 29.12.2022, s. 24).

45. Przypomina o kluczowej roli władz lokalnych i regionalnych we wdrażaniu polityki sprawiedliwej transformacji poprzez podstawowe usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym, środki przeciwdziałania ubóstwu energetycznemu i ubóstwu w zakresie mobilności i inne ukierunkowane wsparcie mające na celu ochronę słabszych grup społecznych przed niekorzystnymi skutkami związanymi z kosztami życia. W związku z tym ponawia swój apel do państw członkowskich UE o zaangażowanie władz lokalnych i regionalnych w przygotowanie planów społeczno-klimatycznych na wcześniejszym etapie, zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/955⁽²¹⁾ w sprawie ustanowienia Społecznego Funduszu Klimatycznego, oraz o dostosowanie tych planów do krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu w celu priorytetowego potraktowania działań mających na celu rozwiązanie problemu ubóstwa energetycznego i ubóstwa w zakresie mobilności.

Bruksela, dnia 30 listopada 2023 r.

Vasco ALVES CORDEIRO

*Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów*

⁽²¹⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/955 z dnia 10 maja 2023 r. w sprawie ustanowienia Społecznego Funduszu Klimatycznego i zmieniające rozporządzenie (UE) 2021/1060 (Dz.U. L 130 z 16.5.2023, s. 1).